

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VERONESI, SANDRO

Arde Troia / Sandro Veronesi; trad.: Cerasela Barbone. –

București: Editura RAO, 2010

ISBN 978-606-8251-76-9

I. Barbone, Cerasela (trad.)

821.131.1-31=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117–119, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

SANDRO VERONESI
Brucia Troia
© 2007 RCS Libri S.p.A., Milano, Italia
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba italiană
CERASELA BARBONE

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

Fotografia copertei
FLORICA ZAHIU

februarie 2011

ISBN 978-606-8251-76-9

Prima versiune a acestui roman datează de-acum douăzeci de ani. Am pierdut șirul celor care au mai fost de atunci. Acum nu vor mai urma altele și nu-mi pot imagina ce efect va avea asupra mea să pierd tovărășia acestor personaje, care au trăit în mine un timp atât de îndelungat. Era încurajator să mă însoțească în toate transformările vieții mele, pe care poate ajungeam să li le impunem și lor, treptat, pentru ca distanța dintre noi să nu devină prea mare; și, pe de altă parte, chiar dacă în acest fel e ca și cum i-aș fi ținut prizonieri, o frază a lui Ruggero Jacobbi, copiată la vremea ei pe o hârtiuță și ținută mereu în portofel, îmi garanta demnitatea lor literară: „Regretul plin de neliniște al scriitorului nu e legat de proiectele literare la care a renunțat, ci de tot ceea ce viața – acolo, în exterior – conține și produce continuu și nu ajunge niciodată să fie transpus în proiect literar”¹. Acum, oricum ar fi, sunt libere.

Tot din cauza gestației foarte lungi, de data aceasta nu pot menționa persoanele cărora acest roman le datorează

¹ Ruggero Jacobbi, „Conclusioni alla tavola rotonda sui problemi della trilogia“, în Autor colectiv, *Il teatro nel teatro di Pirandello*, Agrigento, Edizioni del Centro Nazionale di studi pirandelliani, 1977, pp. 201–202 (n.a.)

ceva – ca să fiu sincer, nu mi le amintesc pe toate: dar le mulțumesc, oricare ar fi ele. Totuși, trebuie să-i aduc mulțumiri în mod special vărului meu primar, Vinicio Capossela (nu frate, căci am unul singur), pentru cântecul din care am extras titlul definitiv – după ce și titlurile provizorii se succedaseră la fel ca versiunile romanului –, sperând că în timpul transplantului de la cântec la roman să se fi strecurat și aici puțin din forța aceea.

S.V.

Unu

Nimeni nu știa cu exactitate când începuse totul: cine cunoștea căminul pentru copii abandonati Orfelinatul Îngerașilor și Misiunea de Caritate Adormirea Maicii Domnului, din vârful acelei străduțe întortocheate, știa doar că începuse să se vorbească despre locul acela imediat după sfârșitul războiului, ca despre Coca-Cola și despre boogie-woogie, același lucru fiind valabil și pentru părintele Spartacus, cel care avea pielea brună și fusese misionar în Eritreea. De asemenea, nu se va ști vreodată care a fost prima mamă care și-a lăsat copilul în fața ușii misiunii, când anume a făcut-o sau de ce, nici care a fost prima bătrână care s-a cățarat până acolo sus, ca urmare a unui instinct, ca să asiste la predicile preotului și să înceapă să-l venereze. În schimb, nu era un mister felul în care merseseră lucrurile de atunci: bătrânele se făcuseră cinci, apoi zece, apoi cincisprezece, apoi apăruseră câteva călugărițe, pomenile și mai ales copiii care, în anumite dimineți, fără ca faptul să fie reglementat de vreo lege, erau găsiți în fața intrării, însoțiți de implorări agramate de iertare.

Construcția în care părintele Spartacus întemeiasă misiunea era o vilă veche, de mari dimensiuni, aflată pe povârnișul dealului, iar de la fereastra biroului său se vedea până departe. Un corp central vast cuprindea săli spațioase cu ferestre identice, coridoare lungi, o capelă mică, refectorii cu picturi în frescă, chiliile pentru călugăriți și încăperile pentru instruirea copiilor; în aripa înclinată spre deal, ca o coloană vertebrală de pește, se găseau dormitoare. Domnea liniștea. Orașul se afla departe, ultimele case ajungeau aproape de poartă, în capătul pantei, dar erau părăginite și mai tăcute decât câmpia. În fața corpului central se deschidea o frumoasă piață interioară cu o fântână mare secată, câteva colivii fără păsări și rămășițele unui grajd. Spre panorama anonimă a orașului, întinsă peste câmpie ca un animal răpus de glonț, se zărea o terasă înconjurată de o balustradă din piatră falsă care se sfărâma cu demnitate.

În dimineața aceea nu ploua și nu bătea vântul, iar bătrânele se adunaseră toate ca să asiste la liturghia de la ora șapte; poate era una în plus, cu un curcan viu în mâini care, din când în când, deranja slujba cu zbaterea lui și făcea să zboare ușor câte o pană în penumbra capelei. Tocmai pentru că i se părea că zărește un nou prozelit, părintele Spartacus dădu ce era mai bun din el în timpul predicii. Cuvântă cu vigoare – Dumnezeu va lovi –, declanșă teroare și devoțiune – Dumnezeu va pedepsi –, se agită și ingenunche – doar Maria ne poate salva –, evoluând într-una dintre acele prestații de elocvență divină renumite printre cele paisprezece sau cincisprezece – în dimineața aceea șaisprezece – bătrâne. După ce termină slujba, contrar obiceiului, preotul își luă rămas-bun de la

credincioasele lui fără să se întrețină cu ele, dezamăgindu-le. Motivul era serios. Un copil, unul dintre cei trei mai mari, pe care el îl crescuse și-l hrănise singur, la început, când încă nu existau călugărițele, nu era prezent la slujbă. Era același pe care cu o zi în urmă îl căutasera după-amiaza peste tot și îl găsiseră până la urmă în fundul grădinii din spate, cocoțat într-un stejar, intenționând să ronțăie niște stafide. Fusese dojenit, muștrat și, după nici douăzeci și patru de ore, iată că dispăruse din nou.

După ce bătrânele se împrăștiară, părintele Spartacus o chemă pe sora Ernesta, cea mai în vârstă, care avea grija de copiii mari și era responsabilă de dispariție.

– Nu înțeleg, părinte, spuse sora Ernesta. De dimineață s-a sculat odată cu ceilalți. L-am văzut cu ochii mei în timp ce-și puneă șorțul. Apoi i-am așezat la rând și i-am numărat, și era și el, nu lipsea nimeni.

Părintele Spartacus nu le simpatiza prea mult pe cele trei călugărițe, nu faceau decât să-și ceară scuze față de el pentru o mulțime de lucruri pe care nu reușeau să le realizeze. Totuși, era adevărat că era dificil să controlezi șapte copii agitați, gata să alerge continuu încolo și încoaice. Începură să-l caute pe Salvatore, și, mai întâi, se duseră în același loc unde îl găsiseră cu o zi în urmă, dar Salvatore nu era la marginea grădinii din spate, cocoțat pe ramurile stejarului. Căutară peste tot în grădină, așa întunecată cum era la primele raze ale răsăritului și acoperită de rouă, dar nici urmă de Salvatore. Atunci începură să-l caute înăuntru. Din când în când se întâmpla ca vreun Îngerăș, din simpla dorință de a nu asculta și de a demonstra cine știe ce cine știe cui, să se ascundă pe undeva prin marea vilă, așteptând să fie găsit

ca într-un joc: cu neplăcere, în timp ce-l căuta, părintele Spartacus începu să se gândească la pedeapsa pe care i-o va aplica. Învăţase să fie tare şi să nu se lase copleşit de sentimente, care erau o capcană pentru cine trebuia să asigure o educaţie unor fapte venite pe lume din greşeală; fapte care vedeau lumina ducând cu ei un păcat originar mai mare decât toate celelalte fapte, şi pentru care păcatul era o caracteristică antică, atavică, un fel de tară ereditară. Numai pedepsele, ultimul act din acel joc pe care copiii înşişi îl începeau, puteau să le curăţască sufletul, prin intermediul trupului, şi să-l salveze.

– Uite-l aici, strigă în cele din urmă sora Ernesta de sub scară. Se ascunsese în pivniţă!

O mică puşlama. Şi totuşi, iată că, în instinctul lui în-născut de a păcătui, era adevărat că ceva exprima nevoia unei pedepse. Tocmai în pivniţă, se gândi părintele Spartacus, exact unde ştia că îl va pedepsi.

– Uite-l aici, părinte, repetă sora Ernesta, trăgându-l pe băieţel în sus pe trepte. Se ascunsese în pivniţă.

Salvatore era un copil care învăţa din tot ce vedea la ceilalţi. Ținea capul în jos pentru că-i văzuse pe cei doi mai mari făcând așa când erau pedepsiți. Din pricina palmelor primite peste față.

– Arată-te, mică puşlama! Sus capul!

Apoi, după câteva secunde, puteai să ridici capul, dacă palmele nu se dezlănțuiau. Era o chestiune de momente. În jur, în spatele ușilor, se auzeau murmure, iar sora Ernesta îi adună rapid pe ceilalți copii ca să-i ducă de acolo.

– Nu, soră! ordonă părintele Spartacus. Să vadă toți.

I se adresă din nou lui Salvatore.

– Ieri te-am certat! tună. Nu te-am pedepsit pentru că am avut încredere în tine!

Cei doi mai mari, care promisera deja pedepse, nu mințeau deloc când povesteau că vocea mâniașă a părintelui Spartacus, îndreptată spre ei în ecoul coridoarelor, te înfricoșă.

– Nici măcar n-am vrut să știu ce făcuseși în orele în care ai lipsit de la lecții!

Salvatore fugise. Sărise peste gardul din plasă al grădinii din spate, traversând terenul țaranului Meo, coborâse în stradă și-și croise drum până în cartierul acela unde îi spusese că se născuse, plin de maghernițe și de câini turbați – i-o spusese cei doi mai mari, dar el nu crezuse. Apoi se întorsese și se cățăraseră în stejar.

– Ai fugit! Și ai curajul s-o spui!

Mâna preotului, apucând și tot răsucind urechea lui Salvatore, o încălzea. Copilul fu târât în acest fel spre pivniță, apoi în jos pe scări și la sfârșitul traseului urechea era roșie și fierbinte.

– Dumneavoastră trebuia să-l supravegheați! urla părintele Spartacus la călugăriță. Pentru binele copilului!

– Aveți dreptate, părinte. Iertați-mă, părinte, răspundea sora Ernesta, în timp ce deja începea să împrăstie orezul pe jos.

Părintele Spartacus se trezi repetând operațiunea aceea pe care o pusese în aplicare de multe ori, și pe care numai Sfânta Fecioară Maria, cu exemplul său, îi dădea, de fiecare dată, puterea să o suporte. Pentru că era întotdeauna dureros să pedepsești un copil. Și în Africa, și cu cei sălbatici, ca să reușească să facă acest lucru, atunci când se impunea, avusese mereu nevoie de exemplul

acela divin. Maria care-l lasă pe Isus Hristos să sufere pe cruce.

După ce orezul fusese împrăștiat pe jos – nu exagera, soră, orezul costă – Salvatore fu îngenuncheat acolo și abia atunci părintele Spartacus se hotărî să-i elibereze urechea vineție.

În acel moment, prinse capătul lanțurilor cu lacăte. Împletitura aceea de închizători, pe care el însuși o pusese la punct, îl obliga pe copil să rămână îngenuncheat pe orez, fără să se poată mișca sau să-și schimbe poziția, și asta îi permitea să cruțe o călugăriță care, altfel, ar fi trebuit să stea tot timpul să-l supravegheze cu nuiua. Și apoi nu îi salvai pe copii bătându-i: durerea avea un scop numai dacă era continuă, abstractă, penetrantă. Trebuia să pună stăpânire pe trup puțin câte puțin și să nimicească voința. În mod sigur, nu flagelarea lui Hristos ștersese păcatele lumii, acela fusese un act de cruzime inutil: ispășirea avusese loc numai datorită îndelungatei suferințe fizice, a căderilor din timpul urcării muntelui. A înfigerii spinilor în frunte. A vârării cuielor negre în carne.

– Rușinează-te și căiește-te! spuse părintele Spartacus, încuind ultimul lacăt.

În poziția aceea, Salvatore simțea durere la încheieturi și la pulpe, peste care apăsau lanțurile care-l împiedicau să se ridice, și bineînțeles că îl dureau genunchii. Din fericire însă, o margine a șortului se strecurase între carne și podea, atenuând puțin durerea provocată de boabele de orez. Pe scurt, se așteptase la mai rău – iar poveștile pe care le spuneau cei doi mai mari despre pedepsele teribile ale părintelui Spartacus erau așadar

numai niște exagerări pentru a da mai bine în ochii celorlalți.

– Și vă rog pe dumneavoastră, le spuse părintele Spartacus călugărițelor. Știu bine că pentru noi e mai dureros decât pentru el, dar să nu îndrăzniți să-l atingeți până mâine-dimineață. Nu trebuie să mănânce. Nu trebuie să doarmă. Dacă cere apă, dați-i oțet. Să nu vă lăsați trase pe sfoară.

Pivnița era întunecoasă, avea numai o fereștră undeva, cu un grilaj din fier negru, pe unde intra puțină lumină: însă figurile pe care le desena pe cer, niște orificii ca niște ochi, te înfricoșau. O zi întreagă fără mâncare, iată problema. Dar Salvatore avea mâinile aproape libere, atât cât trebuia ca să răzbată pe sub șort până la buzunarele pantalonilor, încă pline de stafide. I le dăduse bătrânul acela cu o zi înainte, în locul acela unde fugise, unde îi spuneau că se născuse, dar el nu știa ce să creadă. Reușea, în poziția aceea, să caute în buzunare, chiar dacă după câteva mișcări simțea junghiuri ascuțite în genunchi. Dar pe urmă treceau și putea să ducă la gură toate boabele alea de struguri, un buzunar plin, una câte una, atât de dulci.

Un triumfi. Un petic de pământ închis pe cele trei laturi de bariere greu de traversat, un râu și două rânduri de șine de cale ferată. Chiar în acel loc se desparte calea ferată, iar cele două trasee se desfac până când întâlnesc râul, unul traversându-l, celălalt mergând de-a lungul lui, și împreună inventând acest tărâm al nimănui numit Șantier. Cum apăruse și cum de primise acel nume era o poveste bizară și de importanță minoră, fiind povestea